

รายงานความก้าวหน้างานวิจัย

การพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน :
กรณีศึกษาบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

The integrated development to solve the problems of poverty:
a case study of Ban Bau Village, Moo 18, Tambon Ban Bau, Amphure
Muang, Buriram Province

พิสมัย ประชานันท์
และคณะ

กรกฎาคม 2551

เลขที่สัญญา.....

รายงานความก้าวหน้างานวิจัย

การพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน :
กรณีศึกษาบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

The integrated development to solve the problems of poverty:
a case study of Ban Bau Village, Moo 18, Tambon Ban Bau, Amphure
Muang, Buriram Province

คณะผู้วิจัย สังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิสมัย ประชานันท์

ผศ.ดร.กิงแก้ว ปะติตังโข

ผศ.สมศักดิ์ จิววัฒนา

อ.บุญย์เสนอ ตริวิเศษ

อ.กระพันธ์ ศรีงาน

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน: กรณีศึกษาบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ได้ดำเนินการวิจัยโดยคณะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว คณะนักวิจัยขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) ที่ให้ทุนสนับสนุนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรันดร์ กุลพานันท์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะแนวทางในการเขียนงานวิจัยที่ถูกต้อง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่าน ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์

สุดท้ายนี้คณะนักวิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์โกวิท เชื้ออมกลาง อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่อนุญาตให้ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัย จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้ เสร็จสมบูรณ์และประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

พิศมัย ประชานันท์ และคณะ

หัวข้อ การพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน:
กรณีศึกษาบ้านบัว หมู่ 18 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

คณะนักวิจัย พิสมัย ประชานันท์ ผศ.ดร.กิ่งแก้ว ปะติตังไข
ผศ.สมศักดิ์ จีวัฒนา อ.บุญย์เสนอ ตริวิเศษ
อ.กระพัน ศรีงาน นางสาวนพพรช ประวรรณรัมย์

ปี พ.ศ. 2551

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะความยากจน กล่าวคือ บริบทชุมชน โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ลักษณะการดำรงชีวิต การกระจายรายได้ การประกอบอาชีพ ปัจจัยสี่ หนี้สิน วิธีการจัดการเกี่ยวกับรายได้ การกักเงินและการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น เพื่อศึกษาหาสาเหตุความยากจนที่เกิดขึ้นกับประชาชนในหมู่บ้าน และเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการในการแก้ปัญหาสภาพความยากจนและประยุกต์ให้เข้ากับการเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีกลุ่มประชากรที่จะศึกษาคือ กลุ่มชาวบ้าน, กลุ่มผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในหมู่บ้านหมู่บ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ผลการศึกษา (อยู่ระหว่างการดำเนินการ)

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในระดับประเทศ และเป็นเรื่องที่ต้องทำการวิจัยเจาะลึกเข้าสู่ชุมชน และแก้ปัญหาชุมชนอย่างแท้จริง โดยในการทำวิจัยควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านเศรษฐกิจ และเมื่อประชาชนได้สะท้อนปัญหาด้านนี้ออกมา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักวิจัยจะทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาเหตุผลและคำอธิบายเพื่อแก้ปัญหาตามกระบวนการของการวิจัย ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูล ผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง คณะนักวิจัยได้มีรูปแบบและกรอบการวิจัยในการค้นหาคำตอบในบทที่ 1 ดังต่อไปนี้

1.2 หลักการและเหตุผล

ความยากจน (Poverty) ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ระดับประเทศ และเป็นปัญหาสำคัญที่กีดกอนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยมาช้านานแล้ว เพราะไม่ว่าจะอยู่ในช่วงยุคใดสมัยใด ก็ยังมีประชาชนในเขตต่างๆ ประสบกับปัญหาความยากจนอยู่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันโลกจะมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสักเพียงใดก็ตาม หากจะกล่าวไปแล้ว ประชาชนในรูปแบบใดจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้อยู่ในสภาพความยากจน เมื่อกล่าวเช่นนี้ นิยามความหมายของคำว่า ความยากจน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก เพราะแต่ละประเทศให้นิยามความหมายของความยากจนแตกต่างกันและได้วิเคราะห์ให้เป็นไปตามรูปแบบการเป็นอยู่ในประเทศของตน

ความยากจน (Ruddar Datt, K.P.M..Sundharam, Indian Economy, 1965, p 19) อาจมีความหมายว่า สภาพสังคมที่ไม่สามารถเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ได้ในปัจจุบันพื้นฐานของการดำรงชีพเมื่อสังคมใดยังมีระดับการเป็นอยู่ที่ต่ำเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สังคมนั้นอาจกล่าวได้ว่า เป็นสังคมที่เกิดความยากจนอย่างรุนแรง ส่วนใหญ่ประเทศในโลกที่สาม จะยังคงมีความยากจนที่รุนแรงอยู่เสมอแต่อย่างไรก็ตามแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเช่น ประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ก็ยังมีความยากจนปรากฏให้เห็นอยู่เหมือนกัน

แต่อย่างไรก็ตามในแต่ละประเทศพยายามที่จะให้นิยามความหมายเกี่ยวกับความยากจนเพื่อให้ตรงกับสภาพการเป็นอยู่ของตน เมื่อพิจารณาไปแล้วทุกประเทศก็ให้ความหมายของคำว่า ความยากจน คล้ายๆ กันตรงที่ว่า สภาพความยากจนก็คือ สภาพการมีชีวิตรากแร่งที่แย่มาก

ดังนั้น ความยากจนก็คือ สภาพที่ประชาชนในสังคมขาดปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต กล่าวคือ อาหาร ยา รักษาโรค ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งขาดปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือขาดทั้งหมด การขาดปัจจัยในการดำรงชีวิตทั้งสี่ประการอันใดอันหนึ่งหรือทั้งหมด ถือได้ว่า เป็นผู้ที่ยากจนในสภาพความยากจนอย่างแท้จริง รวมไปถึงจนกระทั่งถึงระดับการกระจายรายได้ในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นการที่จะวัดระดับความยากจน จึงสามารถวัดได้ในสองประเภท ประเภทแรกวัดเกี่ยวกับสภาพการเป็นอยู่ที่ขาดปัจจัยสี่ ประเภทที่สองวัดเรื่องของผลการกระจายรายได้ แต่โดยส่วนใหญ่ในการวัดของแต่ละประเทศเพื่อที่จะหาสภาพความยากจน แต่ละประเทศจะมุ่งเน้นไปที่เรื่อง การกระจายรายได้ เพราะรายได้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญหลักที่ประชาชนสามารถจะซื้อสิ่งใดๆ ก็ได้ หากมีรายได้มากจะซื้อได้มาก และมีรายได้น้อยจะซื้อได้น้อย ดังนั้นรูปแบบการวัดอันหนึ่งที่แต่ละประเทศได้นำมาใช้เพื่อที่จะวัดระดับการกระจายรายได้ก็คือ ทฤษฎีค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) และใช้เส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) เป็นตัววัดระดับการกระจายรายได้ (Income Distribution) โดยได้แบ่งแยกแนวคิดและวิธีวัดความยากจนในสองรูปแบบ ดังนี้

แนวคิดการวัดความยากจนแบบสัมบูรณ์ (Absolute Poverty Concept) คือการพิจารณาหาเกณฑ์แบ่งคนยากจนและคนที่ไม่ยากจนออกจากกัน โดยใช้เกณฑ์แบบสัมบูรณ์ที่สะท้อนระดับค่าครองชีพขั้นต่ำสุดที่มนุษย์จะยังชีพอยู่ได้ เกณฑ์ดังกล่าวนี้เรียกว่าเส้นแห่งความยากจน (Poverty Line) วิธีการต่างๆ ที่รู้จักกันในปัจจุบัน ได้แก่ ค่าจ้างขั้นต่ำ ความต้องการอาหารขั้นต่ำและความจำเป็นขั้นพื้นฐาน

แนวคิดการวัดความยากจนแบบสัมพัทธ์ (Relative Poverty Concept) คือการพิจารณาความยากจนโดยเปรียบเทียบระดับรายได้ต่างๆ ของประชากรแต่ละกลุ่มหรืออีกนัยหนึ่งคือการพิจารณาสภาพการกระจายรายได้นั้นเอง วิธีการที่นิยมมี 2 แบบ แบบหนึ่งคือการกำหนดร้อยละ (เช่นร้อยละ 20 ของครัวเรือนที่อยู่ช่วงระดับรายได้ต่ำสุดเป็นครัวเรือนยากจนที่สุด ส่วนร้อยละของครัวเรือนที่อยู่ช่วงรายได้สูงขึ้นมา ก็ถือว่ายากจนน้อยกว่า อีกแบบหนึ่งคือ กำหนดจากร้อยละของรายได้เฉลี่ยต่อคน สมมติว่ารายได้เฉลี่ยต่อคน คือ 25 ดอลลาร์ สรอ. อาจกำหนดว่าผู้มีรายได้เท่ากับร้อยละ 50 ของรายได้เฉลี่ยต่อคน (คือ 12.5 ดอลลาร์ สรอ.) และต่ำกว่านั้น คือ คนยากจน การแบ่งแยกแนวคิดเพื่อวัดระดับยากจนในสองรูปแบบนี้ ถือว่าเป็นการจำแนกให้เห็นถึงความยากจนที่คล้ายกัน แต่วัดกันคนละด้าน โดยแนวคิดแรกใช้วัดเพื่อให้มองเห็นถึงสภาพการเป็นอยู่ว่า ขาดปัจจัยขั้นพื้นฐานหรือไม่ มีค่าจ้างขั้นต่ำเพียงพอต่อการบริโภคหรือไม่ ส่วนแนวคิดประการที่สอง เป็นแนวคิดที่ใช้เพื่อที่จะวัดเรื่องของผลการกระจายรายได้ ว่าในแต่ละครัวเรือนมีระดับรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนเป็นอย่างไร หากมีรายได้มากก็ถือว่า “รวย” หากมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการยังชีพก็ถือว่า “จน”

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การวัดระดับความยากจนในทั้งสองแนวคิด สามารถที่จะใช้วัดเพื่อที่จะแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างแท้จริง การวัดระดับความยากจนเพื่อให้มองเห็นถึงสภาพการเป็นอยู่ของประชาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำการสำรวจเป็นอันดับแรกก่อนที่จะมีการวางแผนเพื่อพัฒนาความยากจนแบบบูรณาการ

และคงไม่มีใครปฏิเสธว่า ความยากจนเป็นปัญหาสำคัญและเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก จากภาพรวมของรายงานการพัฒนาโลก 2000/2001 ระบุว่าความยากจนเป็นปัญหาที่มีขนาดมหึมา ดังจะเห็นได้จากจำนวนประชากรโลก 6 พันล้านคน ประชากรจำนวน 2.8 ล้านคนดำรงชีวิตด้วยเงินน้อยกว่า 2 เหรียญสหรัฐต่อวัน และ 1.2 พันล้านคนหรือ 1 ใน 5 ดำรงชีวิตด้วยเงินเพียง 1 เหรียญสหรัฐต่อวัน โดยร้อยละ 44 อาศัยอยู่ในเอเชียใต้ เด็กทารก 6 คน ในทุกๆ 100 คนเสียชีวิตก่อนอายุครบ 1 ปี และจำนวน 8 คนเสียชีวิตก่อนอายุครบ 5 ปี เด็กชาย 9 คนในทุกๆ 100 คน และเด็กหญิง 14 คนในทุกๆ 100 คน ไม่มีโอกาสเข้าเรียนระดับประถมศึกษาเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่ต้องเข้าเรียน ในประเทศยากจนเด็กขาดสารอาหารสูงถึงร้อยละ 50 (World development Report 2000/2001)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการเป็นอย่างมากที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชนที่ตกอยู่ในสภาพความยากจนดังกล่าว และได้ทำการคัดเลือกหมู่บ้านที่จะทำการสำรวจและหาวิธีการในการแก้ไข จึงมองเห็นว่า หมู่บ้านที่จะทำการสำรวจเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ จะขอใช้การสำรวจเพียง 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบัว หมู่ที่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากตัวเมือง 8 กิโลเมตร มีจำนวนหลังคาเรือน 134 หลังคาเรือน ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีจำนวนประมาณ 620 คน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพคือเกษตรกร มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและศูนย์เด็กเล็กอนุบาล 3 ขวบ อยู่ 1 แห่ง คือโรงเรียนอนุบาลเมือง (ชุมชนบ้านบัว) มีโรงเรียนมัธยม 1 แห่งคือ โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม กิโลเมตร และอยู่ห่างจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ประมาณ 8 กิโลเมตร หมู่บ้านนี้มีสาธารณูปโภคดังนี้คือ มีถนนลาดยางผ่านใจกลางหมู่บ้าน และถนนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตที่มีสภาพดี และใช้เดินทางติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง มีไฟฟ้า โทรศัพท์ สามารถผลิตน้ำประปาใช้ภายในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง

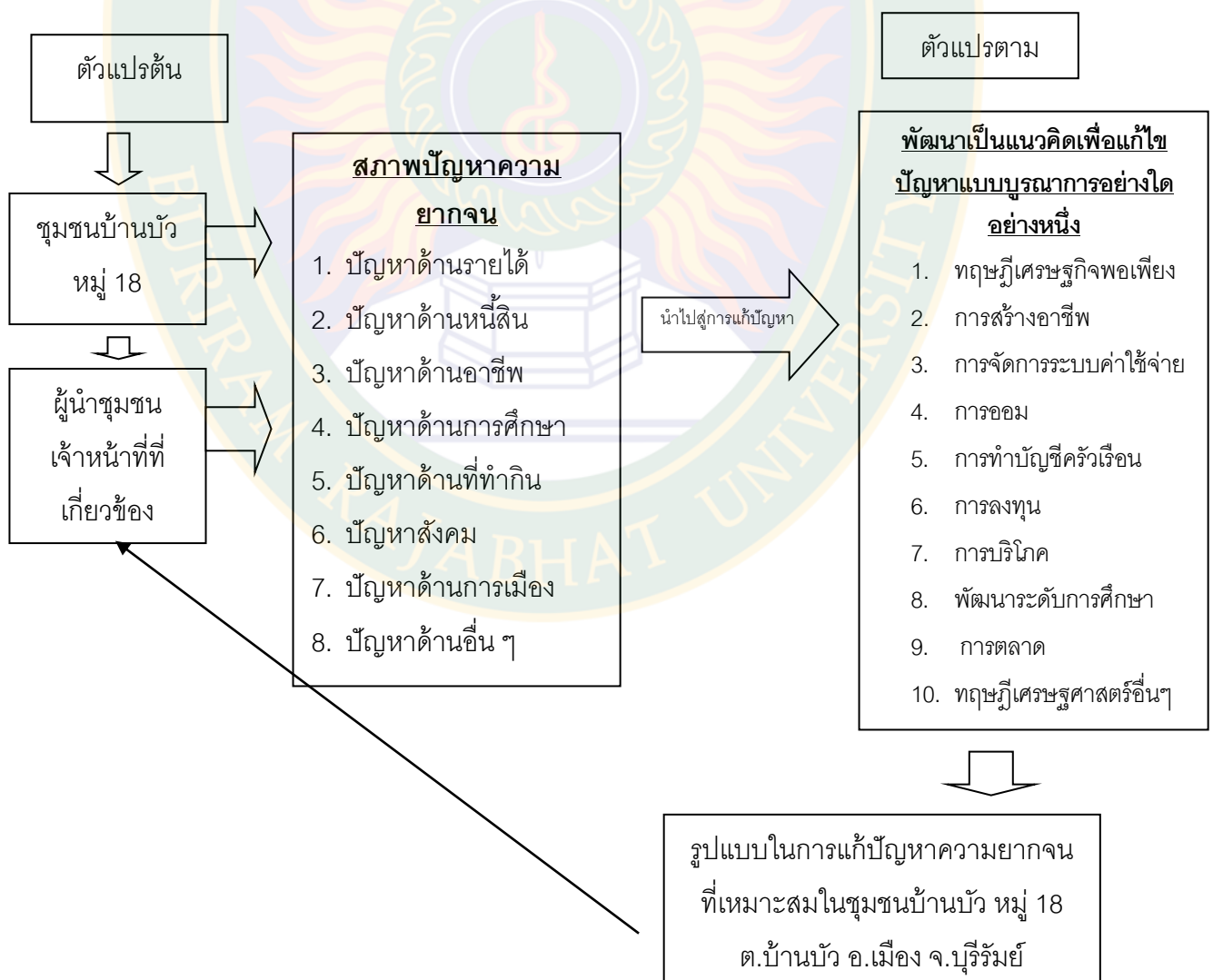
หมู่บ้านนี้ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นมาได้ประมาณ 300 กว่าปี แต่ประชาชนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งยากที่จะหาความมั่นคงต่อตนเองและครอบครัวได้ จึงทำให้คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวและสนใจที่จะศึกษาสภาพความยากจนของกลุ่มชนในหมู่บ้านภายใต้โครงการการพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านบัว หมู่ 18 ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนบ้านบัว

หมู่ 18 ให้เกิดการพัฒนาในด้านการประกอบอาชีพที่หลากหลาย และส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของ รายได้ในแต่ละครัวเรือน

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะความยากจน กล่าวคือ บริบทชุมชน โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ลักษณะการดำรงชีวิต การกระจายรายได้ การประกอบอาชีพ ปัจจัยสี่ หนี้สิน วิธีการจัดการเกี่ยวกับรายได้ การกักตุนเงินและการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น
- 2) เพื่อศึกษาหาสาเหตุความยากจนที่เกิดขึ้นกับประชาชนในหมู่บ้าน
- 3) เพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการในการแก้ปัญหาสภาพความยากจนและประยุกต์ให้เข้ากับการเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

1.4 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

3.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยนั้น มีดังนี้

1. ประชุมทีมงานวิจัย
2. ศึกษาบริบทชุมชน
3. จัดเวทีชุมชนชี้แจงโครงการ
4. เก็บรวบรวมข้อมูล หนังสือน รายรับ รายจ่าย
5. จัดเวทีสรุปสังเคราะห์ข้อมูล
6. ไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ
7. จัดประชุมสรุปผลจากการดูงานและพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหา ทำแผนชุมชน
8. จัดอบรมอาชีพและแนวทางแก้ปัญหา
9. ทดลองปฏิบัติ พัฒนาการแก้ปัญหาในชุมชนตามแผนชุมชน
10. ติดตามประเมินผล
11. เวทีสรุปผลการดำเนินการ
12. เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์
13. เวทีนำเสนอผลการวิจัยสู่ชุมชน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ประโยชน์ต่อชุมชน

1. ทำให้ทราบว่าชุมชนมีสภาพหนี้สิน รายรับ รายจ่ายเป็นอย่างไร
2. ทำให้ทราบว่าสาเหตุแห่งความยากจนของประชาชนภายในชุมชน
3. ทำให้ทราบว่าควรจะใช้รูปแบบและวิธีการใดในการแก้ปัญหาความยากจน

ของชุมชน

1.6.2 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะ: ความยากจน จ.บุรีรัมย์ (ศตจ)
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด จ.บุรีรัมย์
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบัว
4. สำนักงานพัฒนาชุมชน จ.บุรีรัมย์
5. ธนาคาร ธกส. ธนาคารออมสินฯ จ.บุรีรัมย์

3.2 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของวิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

3.1.1 วิธีการศึกษา

- **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** ศึกษาจากตำรา วารสารวิชาการ เอกสารข้อมูลในเว็บไซต์ และจากห้องสมุดต่างๆ จากนั้นทำการรวบรวมสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทฤษฎีแนวคิด ในการแก้ปัญหาความยากจน และเน้นการจัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างชาวบ้านเพื่อให้ข้อมูลที่เป็นจริง

- **ข้อมูลเชิงปริมาณ** ศึกษาเอกสาร ตำราทางวิชาการต่างๆ แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ และแบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์ เพื่อใช้สำหรับการสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานั้นจะนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องก่อนทำการสำรวจ

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร มี 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มชาวบ้าน ชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำชุมชน ชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ เช่น อบต. อบจ. เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่าง

- **กลุ่มชาวบ้าน** กลุ่มชาวบ้านนั้นแบ่งการสำรวจออกเป็น 2 รูปแบบได้แก่

รูปแบบที่ 1 คือการจัดประชุมกลุ่มย่อย ในพื้นที่ (Local People) ใช้อัตราส่วนรูปแบบ Focus Group จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ แล้วกำหนดเป็นโควตาจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก

1.5 นิยามศัพท์

ความยากจน หมายถึง อาการทางสังคมที่แสดงออกมา คือ จนทรัพย์สิน หมายถึงผู้ที่ มีรายได้น้อย และทรัพยากรที่ไม่สามารถเอื้อต่อการยังชีพ จนสิทธิและโอกาส หมายถึง ไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และเข้าไม่ถึงสิทธิมนุษยชน ไม่มีโอกาสในการต่อรอง จนอำนาจ หมายถึง อำนาจที่มาจากอาวุธทางปัญญา ทรัพย์ การบริหารจัดการจัดตั้ง การรวมกลุ่มและจน ศักดิ์ศรี หมายถึง การดูถูกดูแคลนจากความคิดของตนเองโดยเปรียบเทียบกับสถานะของผู้อื่น

คนจน หมายถึง บุคคลที่เข้าข่ายความยากจนทั้ง 4 ประการ คือ จนทรัพย์สิน จนสิทธิ และโอกาส จนอำนาจ และจนศักดิ์ศรี

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ผู้วิจัย ชุมชน ภาคี เครือข่าย มีส่วนร่วมค้นหา ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาชุมชน

การพัฒนา หมายถึง การทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้น และมีความก้าวหน้าเป็นไปในทิศทางที่ดี

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบรอบ และคุณธรรมประกอบวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล หรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

การบูรณาการยุทธศาสตร์จังหวัด หมายถึง การประสานงานเชื่อมโยงแผนการปฏิบัติงานของจังหวัดบุรีรัมย์ในลักษณะการบูรณาการการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันโดยมีส่วนร่วมทั้งองค์กรของรัฐโดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัด ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎี โดยได้เรียงลำดับการอธิบายไว้แล้วในบทที่ 2 ซึ่งอธิบายถึงเนื้อหาและรายละเอียดที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเหล่านั้น ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์เพื่อที่จะอธิบายให้เห็นภาพวิธีแก้ปัญหาคความยากจนที่ชัดเจน จึงมีวิธีการดำเนินการวิจัย โดยมีลำดับและขั้นตอนดังนี้

1. วิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบที่ 2 คือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการประมวลความรู้ โดยจะใช้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามเชิงสำรวจจำนวนให้ครบทุกหลังคาเรือน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 134 หลังคาเรือน และจะใช้แบบสอบถามจำนวน 134 ชุด

- **กลุ่มผู้นำชุมชน** ชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ กำหนดเป็นโควตาจำนวน 5 คน
- **กลุ่มตัวแทนจากภาครัฐ** ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ เช่น อบต. อบจ. เป็นต้น จำนวน 5 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 ประเภท ได้แก่

1. วิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจจำนวน 134 ชุด
2. วิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารและตำราเชิงวิชาการเพื่อทราบเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความยากจน และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 30 ชุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และเขียนรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การเขียนเชิงพรรณนา เพื่อให้เห็นภาพรวมของสภาพความยากจน และวิธีการแก้ปัญหา
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกันนี้ได้มีการประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างนักวิชาการทางด้านเศรษฐศาสตร์ นักวิชาการสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างเครื่องมือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ขึ้น เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

3.2.2 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ประชุมเพื่อกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถามตามความมุ่งหมายของการวิจัย
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1 และ 2 มาสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง
4. นำแบบสอบถามฉบับร่างมาวิพากษ์วิจารณ์ โดยคณะผู้วิจัยและนักวิชาการสาขาอื่น เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นได้
5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม และนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณจะใช้เครื่องมือสถิติได้แก่ Percentage, Means, Standard Deviation ส่วนข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ จะใช้การสังเคราะห์โดยอิงทฤษฎีทางด้านเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก

การแปลความหมาย

- 1) การแปลความหมายของค่าร้อยละนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งระดับขั้นไว้ 4 ระดับ โดย

คำนวณจาก ค่า 100% ได้แก่ $\frac{100}{4} = 25$

ร้อยละ ต่ำกว่า 25	จัดอยู่ในระดับน้อย
ร้อยละ 25 - 50	จัดอยู่ในระดับปานกลาง
ร้อยละ 51- 75	จัดอยู่ในระดับมาก
ร้อยละ 76 – 100	จัดอยู่ในระดับมากที่สุด

- 2) ส่วนค่าเฉลี่ยนั้น การแปลผลข้อมูล พิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) โดยการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (ดัดแปลงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง น้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง น้อยที่สุด

3.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยนั้น มีดังนี้

1. ประชุมทีมงานวิจัย
2. ศึกษาบริบทชุมชน
3. จัดเวทีชุมชนชี้แจงโครงการ
4. เก็บรวบรวมข้อมูล หนังสือน รายรับ รายจ่าย
5. จัดเวทีสรุปสังเคราะห์ข้อมูล
6. ไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ
7. จัดประชุมสรุปผลจากการดูงานและพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหา ทำแผนชุมชน
8. จัดอบรมอาชีพและแนวทางแก้ปัญหา
9. ทดลองปฏิบัติ พัฒนาการแก้ปัญหาในชุมชนตามแผนชุมชน
10. ติดตามประเมินผล
11. เวทีสรุปผลการดำเนินการ
12. เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์
13. เวทีนำเสนอผลการวิจัยสู่ชุมชน

บทที่ 4

บริบทชุมชนบ้านบัว หมู่ 18

4.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านบัว หมู่ 18 ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวิสัยทัศน์ของหมู่บ้าน คือ “ชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 เป็นชุมชนแห่งการเอื้ออาทร บนพื้นฐานการเศรษฐกิจพอเพียง” มีประวัติความเป็นมาเล่าว่าชุมชนบ้านบัวเป็นชุมชนหนึ่งซึ่งมีประวัติศาสตร์ทางสังคมมายาวนาน ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการขุดค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะโบราณสถาน โบราณวัตถุ โครงกระดูกมนุษย์โบราณ และหลักฐานชิ้นสำคัญอีกมากมาย จากหลักฐานที่พบดังกล่าวมีนักวิชาการทางประวัติศาสตร์สันนิษฐานเบื้องต้นว่า ชุมชนบ้านบัว น่าจะเป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่งซึ่งอยู่ร่วมสมัยในยุคทวารวดี นอกจากนั้นลักษณะการตั้งถิ่นฐานซึ่งมีแหล่งน้ำล้อมรอบ และมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่อยู่ใกล้ชุมชน แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีมาแต่อดีตกาล ในด้านสังคมวัฒนธรรมนั้นชุมชนบ้านบัวมีกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรมที่เกิดจากการคิดค้น ลองผิดลองถูกของบรรพบุรุษในอดีตจนกลายมาเป็นภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่เรียกกันว่าแบบบ้านที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันนี้ ได้แก่ การรักษาโรคแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพร การละเล่นโจลมะมีวดตามสายตระกูล พิธีกรรมเสียดาย (การโบล) พิธีบวงสรวงศาลปู่ตา ต้นมะขามใหญ่ ฯลฯ จากการสอบถามชาวบ้านและคนเฒ่าคนแก่ถึงความเป็นมาของบ้านบัวนั้น บอกว่ามีบุคคลกลุ่มหนึ่งมาจากจังหวัดนครราชสีมา ได้เดินทางมาหาแหล่งที่ทำมาหากิจและมาพบบริเวณแห่งหนึ่งซึ่งมีที่ดินและมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์จึงตั้งบ้านเรือนทำมาหากินอยู่รอบ ๆ บริเวณแห่งนี้และตั้งชื่อบ้านว่า “บ้านหนองบัว” เพราะมีหนองน้ำที่มีบัวมาก ซึ่งคำบอกเล่าบอกว่าการตั้งถิ่นฐานมาประมาณ 300 ปีมาแล้ว และต่อมาชาวบ้านเรียกบ้านหนองบัวว่า “บ้านบัว” มาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันบ้านบัวเป็นแหล่งที่เจริญในด้านต่าง ๆ พอสมควร อาทิเช่น การศึกษา เนื่องจากอยู่ห่างจากตัวเมืองเพียง 8 กิโลเมตรเท่านั้น ความเจริญด้านต่าง ๆ จึงไม่แตกต่างจากในเมืองและสังคมในบ้านบัวจัดอยู่ในสังคมเมือง ส่วนหนึ่งประชาชนมีอาชีพทำนา และการทำนาก็ได้ผลดีมาก เพราะว่ามีคลองชลประทานส่งน้ำที่ดีทั้งทางด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ในปัจจุบันบ้านบัวหมู่บ้านที่ใหญ่พอสมควรจนได้เป็นที่ตั้งตำบลที่สำคัญของอำเภอเมืองและของจังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจุบันนี้ อยู่ภายใต้การปกครองและดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบัว ซึ่งมีนายกิตติพงษ์ รัตนศิริวิมล เป็นนายก อบต. และมีจำนวนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ชื่อ

นางสาวนพพรษ ประวรรณรัมย์ และ นายอุกฤษ สุขเสน มีผู้ใหญ่บ้านชื่อนายลำไย ศรีพนม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน คือ นายชัย วุฒิวังศ์ และ นายน้อย เจริญรัมย์

4.2 ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านบัว หมู่ 18 ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 8 กิโลเมตร บนเส้นทางหลวงสายบุรีรัมย์ – นางรอง บ้านบัวเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนเนินสูงใหญ่ มีลักษณะเป็นเนินสูง มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีลำห้วยไหลผ่าน 1 สายเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำนา มีคุน้ำตื้นเขินไม่ชัดเจน แต่มีสระบารายอันเป็นสระโบราณ 3 สระ คือ ด้านทิศตะวันตกชื่อว่า “สระน้ำหนองถนนหนอง” หนองนี้มีน้ำขังตลอดปี และเป็นหนองน้ำที่มีต้นกกขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากปัจจุบันใช้เป็นแหล่งผลิตน้ำประปาใช้ในชุมชนบ้านบัวทั้งหมู่ที่ 1 และหมู่ 18 และชุมชนใกล้เคียง ด้านทิศตะวันออกมีสระน้ำชื่อว่า “สระพุททรา” ตรงกลางของหมู่บ้านมีแหล่งน้ำชื่อว่า สระโน หรือสระบัว เป็นบริเวณที่ขุดพบหลวงพ่อดำ พื้นที่ในหมู่บ้านยังพบคันดินซึ่งปัจจุบันมองเห็นไม่ชัดเจน เนื่องจากการเข้ามาอยู่ของประชาชนได้มีการขุดทำลาย เป็นคันดินที่อยู่ทางทิศใต้ มีขนาดความยาวที่เหลือพอวัดได้ประมาณ 300 เมตร เหตุที่คันดินถูกทำลายเพราะประชาชนไปอยู่หนาแน่นจึงมีการขุดทำลายเพื่อทำการเกษตร และยังมีห้วยบ่อ ซึ่งเป็นลำน้ำสายย่อยจากห้วยจระเข้มากเป็นลำห้วยสายสำคัญที่ชุมชนใช้เป็นแหล่งน้ำสายหลักในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งสภาพดังกล่าวทั้งหมดนี้เอื้อต่อการอยู่อาศัยและทำมาหากิจทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างดี

4.3 การคมนาคม

บ้านบัว หมู่ 18 มีเส้นทางคมนาคมภายในชุมชนที่ส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีต และพขถนนสายหลักในหมู่บ้านเป็นทางลาดยาง ส่วนใหญ่มีสภาพดี จะมีถนนออกไปหมู่บ้านอื่น คือ บ้านโคกกระดี บ้านดอนใหญ่ บ้านหนองค่าย และตำบลตะลุงปึก เป็นถนนลาดยางสภาพชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อ ซึ่งอยู่ในระหว่างรองบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล และงบประมาณองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการปรับปรุงและซ่อมแซมให้ใช้ได้ดี เนื่องจากเป็นถนนสายหลักที่ใช้เชื่อมระหว่างหมู่บ้านใกล้เคียงและตำบลอื่น ๆ ด้วย และมีถนนลาดยางสายบุรีรัมย์ – นางรอง เป็นถนนสายหลักที่มีรถโดยสารให้บริการเป็นจำนวนมากและเพียงพอต่อความต้องการใช้บริการของประชาชนทั่วไป

4.4 จำนวนประชากรและลักษณะของประชากร

ประชากรภายในหมู่บ้านมีจำนวนทั้งหมด 620 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 271 คน และเพศหญิงจำนวน 349 คน ซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ภาษาที่ใช้สื่อสารในชุมชนมีทั้งภาษาไทย ภาษาเขมร โดยเฉพาะภาษาเขมรซึ่งถือว่าเป็นภาษาถิ่นของคนในชุมชนที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่มและระหว่างชุมชน แต่ปัจจุบันเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับภาษาถิ่นตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ของตนเอง แต่ปัจจุบันกลับถูกลืมเนื่องจากมีความอับอายที่จะพูดในกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เกี่ยวข้องในชุมชนกำลังร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไข สำหรับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนพบว่าสมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ หรือแบบเครือญาติมีความเป็นอยู่แบบพี่ แบบน้อง มีการรวมกลุ่มอย่างเหนียวแน่น เพื่อการทำกิจกรรมของหมู่บ้าน รักพวกพ้อง มีความสมัครสมานสามัคคีกัน

4.5 ลักษณะการประกอบอาชีพของชุมชนในชุมชนบ้านบัว หมู่ 18

ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม (ทำนา) อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป ทอผ้า ปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงโค เลี้ยงกระบือ และรับงานมาทำที่บ้าน รายได้เฉลี่ยต่อปี ประมาณ 40,689 บาท (ที่มา : ข้อมูล จปฐ. 2550) จึงส่งผลต่อการทำให้บ้านบัวมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจ คือ ผักสวนครัว เช่น ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด หอม กระเทียม ฯลฯ ผลิตภัณฑ์จักสานงานไม้ไผ่ เช่น ตะกร้า ตะแกรง สุ่ม ไซ ฯลฯ และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่/พื้นเรียบ เช่น ผ้าขาวม้า ฯลฯ

4.6 โครงสร้างพื้นฐานภายในหมู่บ้าน

ในชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 มีโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ดังนี้คือ

- 1) ไฟฟ้า มีใช้ครบทุกหลังคาเรือน
- 2) ประปา มีใช้ครบทุกหลังคาเรือน
- 3) โทรศัพท์ มีสายโทรศัพท์ติดตั้งตามหมู่บ้าน และมีบางบ้านติดตั้งโทรศัพท์บ้าน

4) ถนน มีถนนคอนกรีตผ่านเพียงเส้นเดียวคือเส้นหลักที่เข้าหมู่บ้านและจรดไปทางเขากระโดง แต่มีหลายสายในหมู่บ้านยังไม่มีถนนยางมะตอยหรือคอนกรีตผ่าน ดังนั้นหมู่บ้านจะประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องฝุ่นเมื่อมีรถวิ่งผ่าน

5) โรงเรียนประถม หมู่บ้านนี้มีโรงเรียนอนุบาลเมือง (ชุมชนบ้านบัว) ซึ่งสอนในระดับประถมศึกษาและศูนย์เด็กเล็กอนุบาล 3

6) โรงเรียนมัธยม หมู่บ้านนี้อยู่ใกล้กับโรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6

7) สถาบันอุดมศึกษา หมู่บ้านนี้อยู่ใกล้กับสถาบันอุดมศึกษาคือ 1. วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

8) การสาธารณสุข บ้านบัว หมู่ 18 ประชาชนทั่วไปอาศัยการบริการด้านการรักษาสุขภาพจากสถานอนามัยตำบลบ้าน (ศูนย์สุขภาพชุมชน) ซึ่งในปัจจุบันเป็นอนามัยหนึ่งที่มีแพทย์จากโรงพยาบาลบุรีรัมย์ลงมารับการตรวจรักษาให้กับประชาชนและภายในตำบลอย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 วัน คือทุกวันจันทร์ และนอกจากนั้นเจ้าหน้าที่อนามัยได้ออกให้บริการถึงบ้านด้วยโดยเฉพาะการดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ป่วยจากโรคความดันโลหิตสูง จะมีการออกวัดความดันให้ประชาชนในชุมชนเดือนละ 2 ครั้ง เป็นประจำ

4.7 ความเชื่อและพิธีกรรม / ประเพณี / เทศกาลประจำปี

เนื่องจากชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงมีวิถีและวัฒนธรรมเก่าแก่บางอย่างที่ยังดำรงอยู่และใช้ในปัจจุบัน โดยเฉพาะความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในชุมชนเก่าแก่แห่งนี้ ซึ่งแม้แต่ในการสร้างบ้านใหม่ พิธีกรรมที่ละทิ้งไม่ได้คือการยกเสาเอกที่มีความจำเป็นอย่างมากเนื่องจากเจ้าของบ้านเชื่อว่าการยกเสานั้นเป็นการสร้างสิ่งดี ๆ ให้กับผู้อยู่อาศัย ดังนั้นการยกเสาเอกจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้รู้มาทำพิธี โดยมีการกำหนดวันที่ถือว่าเป็นวันและเวลาดีเป็นหลักในการทำพิธีและหลังจากที่สร้างบ้านเสร็จแล้วก็มีพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และการจัดทำศาลพระภูมิบ้านเพื่อป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ และต้องการให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยปกป้องคุ้มครองคนในบ้านให้มีความสุข ด้วยพิธีกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นความเชื่อของคนในชุมชนที่ยังคมฝังแน่นในจิตวิญญาณที่มีอาจเปลี่ยนไปไม่ว่าวัน เวลา และกระแสสังคมจะเปลี่ยนไปเท่าใดก็ตาม นอกจากนั้นชุมชนบ้านบ้วยังมีประเพณี วัฒนธรรมที่สำคัญสืบทอดกันมายาวนาน ดังนี้

1. เดือนอ้าย : ประเพณีทำบุญตักบาตร “วันพ่อแห่งชาติ” / ปลูกต้นไม้ / พัฒนาหมู่บ้าน

2. เดือนยี่ : ประเพณีทำบุญตักบาตร “วันขึ้นปีใหม่”

3. เดือนสาม : ประเพณีทำบุญตักบาตร “วันมาฆบูชา”

4. เดือนสี่ : ประเพณีเทศมหาชาติ

5. เดือนห้า : ประเพณี “วันสงกรานต์”

6. เดือนหก : ประเพณีทำบุญตักบาตร “วันวิสาขบูชา”

7. เดือนเจ็ด : ประเพณีทำบุญตักบาตรหมู่บ้าน
8. เดือนแปด : ประเพณีทำบุญตักบาตร “วันอาสาฬหบูชา” / “วันเข้าพรรษา”
9. เดือนเก้า : ประเพณีทำบุญตักบาตร “วันแม่แห่งชาติ” / ปลูกต้นไม้ / พัฒนาหมู่บ้าน
10. เดือนสิบ : ประเพณีทำบุญสารทไทย
11. เดือนสิบเอ็ด : ประเพณีทำบุญตักบาตร “วันออกพรรษา” / ตักบาตรเทโว
12. เดือนสิบสอง : ประเพณีวันลอยกระทง / บุญกฐิน

4.8 ความสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียง

ในการรักษาโรคโดยใช้ความเชื่อและวิถีวัฒนธรรมของคนในชุมชนจัดการกับระบบสุขภาพของคนในชุมชน เช่น การโบล และการโຈลมะมีวด จำเป็นจะต้องมีการเกี่ยวร้อยความสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียงโดยเฉพาะกลุ่มญาติที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ เพราะพิธีกรรมนี้เป็นพิธีกรรมที่ต้องมีการรวมญาติมิตรจากต่างถิ่นเข้ามาร่วมรับรู้ในกิจกรรมด้วย ซึ่งถ้าเป็นกรณีของการเล่นมะมีวด จะประกาศตามสายตระกูลจะเป็นประกาศที่มีความเชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์มากและการเล่นโຈลมะมีวดครั้งนี้จะมีผู้คนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จากกิจกรรมดังกล่าวสามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นกิจกรรมตระกูลใดหรือบ้านใดเป็นที่เคารพรักของคนในชุมชนนั้นจะดูได้จากชาวบ้านจะมาช่วยงานทั้งในลักษณะของเงินทอง ข้าวสารอาหารแห้ง หรือช่วยด้วยแรงกาย และร่วมงานจะมีจำนวนมาก ดังนั้นการจัดการระบบสุขภาพของชุมชนบ้านบัวหลายสิ่งเกิดขึ้นในชุมชนยังมีกิจกรรมที่เชื่อมต่อกับความสัมพันธ์ของชุมชนบ้านบัวและชุมชนใกล้เคียงและเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน และจากการที่ชุมชนมีความเชื่อ/พิธีกรรม /ประเพณี ที่ต้องปฏิบัติร่วมกันระหว่างชุมชนจึงทำให้ค้นพบผู้นำภูมิปัญญาสาขาต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้นำภูมิปัญญาด้านหมอเป่ารักษาโรคภูสวัต : นายนิศย์ บัตรรัมย์
2. ผู้นำภูมิปัญญาด้านหมอเป่า : นายลอ ประโลมรัมย์
3. ผู้นำภูมิปัญญาด้านหมอดู ทำนาย : นางเงา ประโลมรัมย์
4. ผู้นำภูมิปัญญาด้านหมอดำแย : นางแมลง แก้วกู่
5. ผู้นำภูมิปัญญาด้านสมุนไพร : นายมาน เจริญรักษ์
6. ผู้นำภูมิปัญญาด้านประวัติศาสตร์ชุมชนโบราณ
7. ผู้นำด้านช่างซ่อมเครื่องยนต์

4.9 กลุ่ม / องค์กรชุมชน

จากอัตลักษณ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้านทำให้ปัจจุบันชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่ม / องค์กรชุมชนที่สำคัญของหมู่บ้าน ดังนี้

8. กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท
9. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
10. ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน
11. กลุ่มจักสาน
12. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค กระบือ
13. กลุ่มแม่บ้าน
14. กลุ่มทอผ้าไหม
15. กลุ่มเครือข่ายเยาวชน
16. ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาตำบลบ้านบัว (องค์กรสาธารณะประโยชน์)

จากการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่ม / องค์กรชุมชน ส่งผลให้ชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน นำมาซึ่งรายได้ให้แก่ชุมชน ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่
2. ผลิตภัณฑ์ที่นอนปิคนิค
3. ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ 105
4. ผลิตภัณฑ์ผักปลอดสารพิษ / พืชผักสวนครัว
5. ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและผ้าด้ายทอมือ
6. ผลิตภัณฑ์เสื่อกก
7. ผลิตภัณฑ์น้ำพริก
8. ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพร

4.10 บริบทของคนจนบ้านบัว หมู่ 18

จากการศึกษาข้อมูลคนจนในเขตพื้นที่บ้านบัว หมู่ 18 ทั้งหมด 30 คน ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยในประเด็นที่เป็นกรอบของการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. บริบทของคนจนในเขตพื้นที่บ้านบัว หมู่ 18 จำแนกตาม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ การครอบครองที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพ สภาพบ้านเรือน ลักษณะของอาหาร

การแต่งกาย ระบบสุขภาพ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว สภาวะหนี้สิน สถานภาพทางสังคม และการได้รับบริการจากระบบสวัสดิการของสังคม

2. ระบบคิดของคนจน ประกอบด้วย ความคิด ความเชื่อของคนจน ภาพสะท้อนตนเองในสังคม ความคาดหวังในอนาคต และวิธีการสร้างความคาดหวัง ซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับบริบทของคนจนบ้านบัว หมู่ 18 มีดังนี้

4.10.1 สภาพชีวิตความเป็นอยู่

ด้านที่ทำกิน.....

ด้านการประกอบอาชีพ.....

ด้านการครอบครองที่อยู่อาศัย.....

ด้านการแต่งกาย.....

ด้านสุขภาพ.....

ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ.....

ด้านสถานภาพทางสังคม....

4.10.2 ระบบคิดหรือวิถีคิดของคนจน

จากการศึกษาพบว่า คนจนในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านบัว หมู่ 18 ส่วนใหญ่มีเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทย – เขมร มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารมีทั้งภาษาไทย และภาษาเขมร ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ พยาบาล ฯลฯ

สำหรับสาเหตุความยากจนนั้น

(อยู่ในระหว่างดำเนินการ)

ดังนั้น ความยากจนก็คือ สภาพที่ประชาชนในสังคมขาดปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต กล่าวคือ อาหาร ยา รักษาโรค ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งขาดปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือขาดทั้งหมด การขาดปัจจัยในการดำรงชีวิตทั้งสี่ประการอันใดอันหนึ่งหรือทั้งหมด ถือได้ว่า เป็นผู้ที่ยากจนในสภาพความยากจนอย่างแท้จริง รวมไปถึงจนกระทั่งถึงระดับการกระจายรายได้ในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นการที่จะวัดระดับความยากจน จึงสามารถวัดได้ในสองประเภท ประเภทแรกวัดเกี่ยวกับสภาพการเป็นอยู่ที่ขาดปัจจัยสี่ ประเภทที่สองวัดเรื่องของ การกระจายรายได้ แต่โดยส่วนใหญ่ในการวัดของแต่ละประเทศเพื่อที่จะหาสภาพความยากจน แต่ละประเทศจะมุ่งเน้นไปที่เรื่อง การกระจายรายได้ เพราะรายได้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญหลักที่ประชาชนสามารถจะซื้อสิ่งใดๆ ก็ได้ หากมีรายได้มากจะซื้อได้มาก และมีรายได้น้อยจะซื้อได้น้อย ดังนั้นรูปแบบการวัดอันหนึ่งที่แต่ละประเทศได้นำมาใช้เพื่อที่จะวัดระดับการกระจายรายได้ก็คือ ทฤษฎีค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) และใช้เส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) เป็นตัววัดระดับการกระจายรายได้ (Income Distribution) โดยได้แบ่งแยกแนวคิดและวิธีวัดความยากจนในสองรูปแบบ ดังนี้

แนวคิดการวัดความยากจนแบบสัมบูรณ์ (Absolute Poverty Concept) คือการพิจารณาหาเกณฑ์แบ่งคนยากจนและคนที่ไม่ยากจนออกจากกัน โดยใช้เกณฑ์แบบสัมบูรณ์ที่สะท้อนระดับค่าครองชีพขั้นต่ำสุดที่มนุษย์จะยังชีพอยู่ได้ เกณฑ์ดังกล่าวนี้เรียกว่าเส้นแห่งความยากจน (Poverty Line) วิธีการต่างๆ ที่รู้จักกันในปัจจุบัน ได้แก่ ค่าจ้างขั้นต่ำ ความต้องการอาหารขั้นต่ำและความจำเป็นขั้นพื้นฐาน

แนวคิดการวัดความยากจนแบบสัมพัทธ์ (Relative Poverty Concept) คือการพิจารณาความยากจนโดยเปรียบเทียบระดับรายได้ต่างๆ ของประชากรแต่ละกลุ่มหรืออีกนัยหนึ่งคือการพิจารณาสภาพการกระจายรายได้นั้นเอง วิธีการที่นิยมมี 2 แบบ แบบหนึ่งคือการกำหนดร้อยละ (เช่นร้อยละ 20 ของครัวเรือนที่อยู่ช่วงระดับรายได้ต่ำสุดเป็นครัวเรือนยากจนที่สุด ส่วนร้อยละของครัวเรือนที่อยู่ช่วงรายได้สูงขึ้นมา ก็ถือว่ายากจนน้อยกว่า อีกแบบหนึ่งคือ กำหนดจากร้อยละของรายได้เฉลี่ยต่อคน สมมติว่ารายได้เฉลี่ยต่อคน คือ 25 ดอลลาร์ สรอ. อาจกำหนดว่าผู้มีรายได้เท่ากับร้อยละ 50 ของรายได้เฉลี่ยต่อคน (คือ 12.5 ดอลลาร์ สรอ.) และต่ำกว่านั้น คือ คนยากจน การแบ่งแยกแนวคิดเพื่อวัดระดับยากจนในสองรูปแบบนี้ ถือว่าเป็นการจำแนกให้เห็นถึงความยากจนที่คล้ายกัน แต่วัดกันคนละด้าน โดยแนวคิดแรกใช้วัดเพื่อให้เห็นถึงสภาพการเป็นอยู่ว่า ขาดปัจจัยขั้นพื้นฐานหรือไม่ มีค่าจ้างขั้นต่ำเพียงพอต่อการบริโภคหรือไม่ ส่วนแนวคิดประการที่สอง เป็นแนวคิดที่ใช้เพื่อที่จะวัดเรื่องของ การกระจายรายได้ ว่าในแต่ละครัวเรือนมีระดับรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนเป็นอย่างไร หากมีรายได้มากก็ถือว่า “รวย” หากมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการยังชีพก็ถือว่า “จน”

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การวัดระดับความยากจนในทั้งสองแนวคิด สามารถที่จะใช้วัดเพื่อที่จะแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างแท้จริง การวัดระดับความยากจนเพื่อให้มองเห็นถึงสภาพการเป็นอยู่ของประชาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำการสำรวจเป็นอันดับแรกก่อนที่จะมีการวางแผนเพื่อพัฒนาความยากจนแบบบูรณาการ

และคงไม่มีใครปฏิเสธว่า ความยากจนเป็นปัญหาสำคัญและเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก จากภาพรวมของรายงานการพัฒนาโลก 2000/2001 ระบุว่าความยากจนเป็นปัญหาที่มีขนาดมหึมา ดังจะเห็นได้จากจำนวนประชากรโลก 6 พันล้านคน ประชากรจำนวน 2.8 ล้านคนดำรงชีวิตด้วยเงินน้อยกว่า 2 เหรียญสหรัฐต่อวัน และ 1.2 พันล้านคนหรือ 1 ใน 5 ดำรงชีวิตด้วยเงินเพียง 1 เหรียญสหรัฐต่อวัน โดยร้อยละ 44 อาศัยอยู่ในเอเชียใต้ เด็กทารก 6 คน ในทุกๆ 100 คนเสียชีวิตก่อนอายุครบ 1 ปี และจำนวน 8 คนเสียชีวิตก่อนอายุครบ 5 ปี เด็กชาย 9 คนในทุกๆ 100 คน และเด็กหญิง 14 คนในทุกๆ 100 คน ไม่มีโอกาสเข้าเรียนระดับประถมศึกษาเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่ต้องเข้าเรียน ในประเทศยากจนเด็กขาดสารอาหารสูงถึงร้อยละ 50 (World development Report 2000/2001)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการเป็นอย่างมากที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชนที่ตกอยู่ในสภาพความยากจนดังกล่าว และได้ทำการคัดเลือกหมู่บ้านที่จะทำการสำรวจและหาวิธีการในการแก้ไข จึงมองเห็นว่า หมู่บ้านที่จะทำการสำรวจเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ จะขอใช้การสำรวจเพียง 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบัว หมู่ที่ 18 ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากตัวเมือง 8 กิโลเมตร มีจำนวนหลังคาเรือน 134 หลังคาเรือน ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีจำนวนประมาณ 620 คน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพคือเกษตรกร มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและศูนย์เด็กเล็กอนุบาล 3 ขวบ อยู่ 1 แห่ง คือโรงเรียนอนุบาลเมือง (ชุมชนบ้านบัว) มีโรงเรียนมัธยม 1 แห่งคือ โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม กิโลเมตร และอยู่ห่างจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ประมาณ 8 กิโลเมตร หมู่บ้านนี้มีสาธารณูปโภคดังนี้คือ มีถนนลาดยางผ่านใจกลางหมู่บ้าน และถนนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตที่มีสภาพดี และใช้เดินทางติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง มีไฟฟ้า โทรศัพท์ สามารถผลิตน้ำประปาใช้ภายในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง

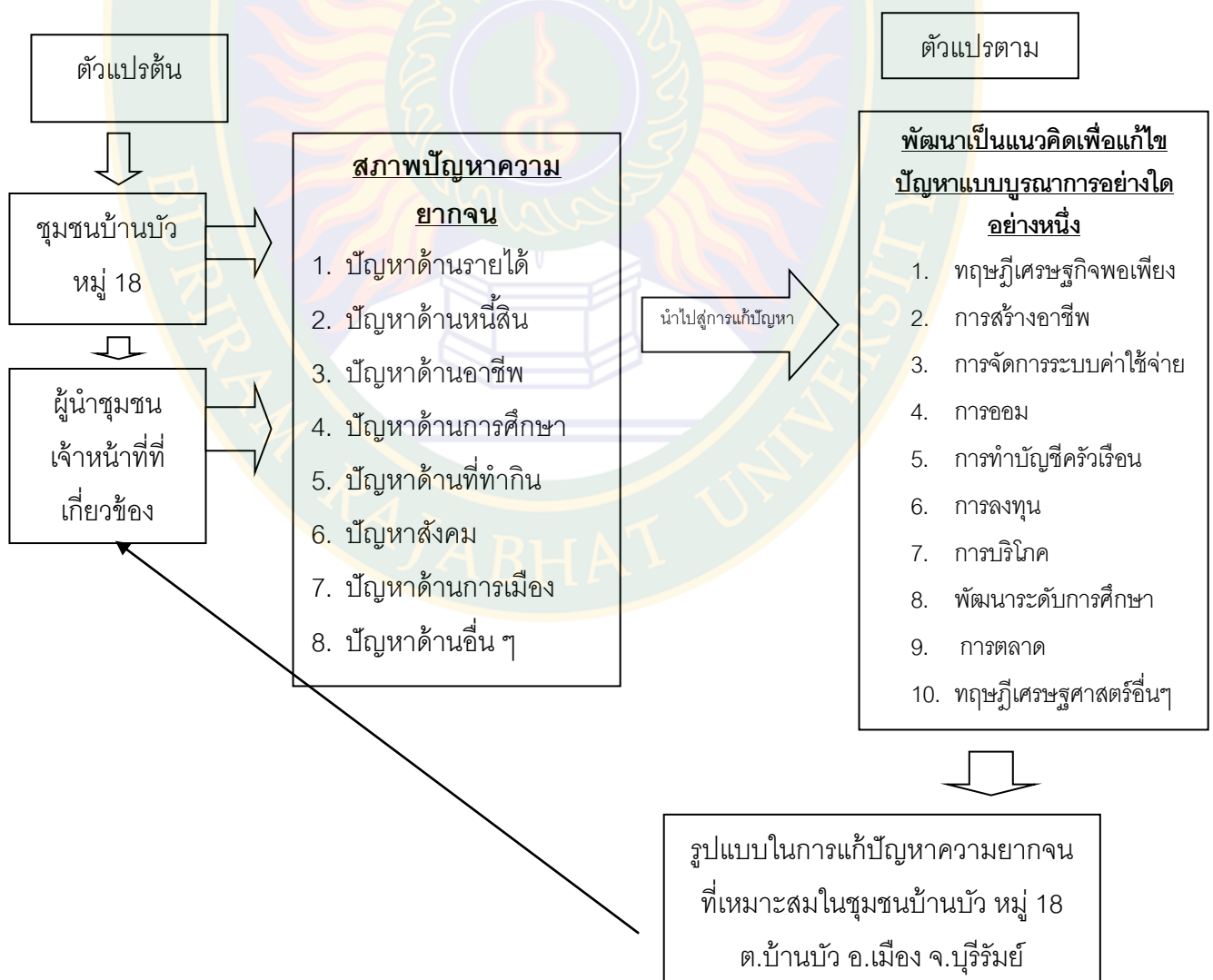
หมู่บ้านนี้ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นมาได้ประมาณ 300 กว่าปี แต่ประชาชนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งยากที่จะหาความมั่นคงต่อตนเองและครอบครัวได้ จึงทำให้คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวและสนใจที่จะศึกษาสภาพความยากจนของกลุ่มชนในหมู่บ้านภายใต้โครงการการพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านบัว หมู่ 18 ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนบ้านบัว

หมู่ 18 ให้เกิดการพัฒนาในด้านการประกอบอาชีพที่หลากหลาย และส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้ในแต่ละครัวเรือน

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะความยากจน กล่าวคือ บริบทชุมชน โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ลักษณะการดำรงชีวิต การกระจายรายได้ การประกอบอาชีพ ปัจจัยสี่ หนี้สิน วิธีการจัดการเกี่ยวกับรายได้ การกักตุนเงินและการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น
- 2) เพื่อศึกษาหาสาเหตุความยากจนที่เกิดขึ้นกับประชาชนในหมู่บ้าน
- 3) เพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการในการแก้ปัญหาสภาพความยากจนและประยุกต์ให้เข้ากับการเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

1.4 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

1.5 นิยามศัพท์

ความยากจน หมายถึง อาการทางสังคมที่แสดงออกมา คือ จนทรัพย์สิน หมายถึงผู้ที่ มีรายได้น้อย และทรัพยากรที่ไม่สามารถเอื้อต่อการยังชีพ จนสิทธิและโอกาส หมายถึง ไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และเข้าไม่ถึงสิทธิมนุษยชน ไม่มีโอกาสในการต่อรอง จนอำนาจ หมายถึง อำนาจที่มาจากอาวุธทางปัญญา ทรัพย์ การบริหารจัดการจัดตั้ง การรวมกลุ่มและจน ศักดิ์ศรี หมายถึง การดูถูกดูแคลนจากความคิดของตนเองโดยเปรียบเทียบกับสถานะของผู้อื่น

คนจน หมายถึง บุคคลที่เข้าข่ายความยากจนทั้ง 4 ประการ คือ จนทรัพย์สิน จนสิทธิ และโอกาส จนอำนาจ และจนศักดิ์ศรี

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ผู้วิจัย ชุมชน ภาคี เครือข่าย มีส่วนร่วมค้นหา ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาชุมชน

การพัฒนา หมายถึง การทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้น และมีความก้าวหน้าเป็นไปในทิศทางที่ดี

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล หรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

การบูรณาการยุทธศาสตร์จังหวัด หมายถึง การประสานงานเชื่อมโยงแผนการปฏิบัติงานของจังหวัดบุรีรัมย์ในลักษณะการบูรณาการการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันโดยมีส่วนร่วมทั้งองค์กรของรัฐโดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัด ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ประโยชน์ต่อชุมชน

1. ทำให้ทราบว่าชุมชนมีสภาพหนี้สิน รายรับ รายจ่ายเป็นอย่างไร
2. ทำให้ทราบว่าสาเหตุแห่งความยากจนของประชาชนภายในชุมชน
3. ทำให้ทราบว่าควรจะใช้รูปแบบและวิธีการใดในการแก้ปัญหาความยากจน

ของชุมชน

1.6.2 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะ: ความยากจน จ.บุรีรัมย์ (ศตจ)
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด จ.บุรีรัมย์
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบัว
4. สำนักงานพัฒนาชุมชน จ.บุรีรัมย์
5. ธนาคาร ธกส. ธนาคารออมสินฯ จ.บุรีรัมย์

